

Laura María Agustín

Doprinos „Razvoju“: Novac zarađen prodajom seksualnih usluga

Početkom ove godine sam bila u Ekvadoru gde sam razgovarala sa prilično siromašnim ženama koje prodaju seksualne usluge i koje su razmišljale o tome da oputuju u drugu zemlju gde bi to radile. Političari u bogatijim zemljama govore o „ekonomskim migrantima i migrantkinjama“ kao da je njihova želja da zarade novac nešto loše. U mnogim takvim zemljama migranti i migrantkinje imaju veće šanse da ostanu ukoliko sebe predstave kao žrtve (izbeglice, ljudi koji traže azil, žrtve trafikingu) nego kao ljudi koji su tek stigli i koji su voljni da prihvate bilo koji posao koji im se nudi.

Ova predrasuda u vezi sa ekonomskim motivima je smešna, s obzirom da živimo u svetu u kojem se od pojedinaca i pojedinki ne očekuje samo da zarade novac, već gde se uspeh u životu meri količinom zarađenog novca. Ekonomski motivi su apsolutno prihvatljeni onda kada migranti i migrantkinje nadu posao u takozvanom „formalnom“ sektoru ekonomije, koji se odnosi na poslove koje vlada priznaje (reguliše, oporezuje, kontroliše, itd.), iako su na ovim poslovima radnici/e bedno plaćeni/e i ne pružaju im se odgovarajući uslovi za rad, kao što nemaju ni odgovarajuća radnička prava. Poslovi koji pripadaju „neformalnoj“ ekonomiji smatraju se neprihvatljivim, uprkos činjenici da je danas verovatno više poslova dostupnih u neformalnom nego u formalnom sektoru. Napomenaćemo još i to da niko ne zna tačne brojke, s obzirom da se neregistrovani poslovi i ljudi ne mogu prebrojati.

Termin neformalna ekonomija ili sektor je izmišljen ranih sedamdesetih kako bi se opisale profitabilne aktivnosti koje nisu bile zaštićene Zakonom o radu u siromašnim zemljama.

Tada se prepostavljalo da je neformalni sektor tranzicioni fenomen povezan sa nižim stupnjevima ekonomskog razvoja, nešto što će nestati kada se zemlja razvije. Međutim, ova prepostavka se pokazala kao netačna. Radnici i radnice sada, više nego ikad, rade izvan „formalne“ ekonomije i oni/e su uključeni/e u sve razlicitiji spektar aktivnosti i situacija (ILO 2002. v).

Sada se, međutim, kategorije neformalni i formalni sve više prihvataju kao opisi ekonomije u bogatijim zemljama. Poslovi za koje se kaže da su formalni samo zato što ih birokratski aparat priznaje, smatraju se „stvarnim“, „prodiktivnim“ i „normalnim“. Neformalna ekonomija se naziva sivom, crnom, podzemnom ekonomijom i često se smatra lošom, nepoželjnom, privremenom, neobziljnom i neproduktivnom. Za radnike i radnice, međutim, tehnički status poslovanja nije bitan. Posao sekretarice ili radnice u fabričkoj sastoji se od manje više istih zadataka, bilo da su oni poslovi ozakonjeni ili ne.

Neformalnost stvara nepravedne uslove rada i brojne prilike za loše ophodenje prema svim radnicima i radnicama, ali barem se radnici/e koji nisu migranti i migrantkinje mogu pozvati na osnovna prava, protekcije i beneficije koje pruža državljanstvo. Bezbednost zaposlenih migranata i migrantkinja, sa druge strane, zavisi od njihovog ličnog odnosa sa vlasnicima, vlasnicama, menadžerima, menadžerkama i drugim zaposlenima. Ukoliko nešto krene loše ovi/e radnici/e ne mogu da traže pomoć od vlasti ili pravosuđa. Zašto? Zato što mogu biti otpušteni/e na osnovu volje šefova i šefica a, ukoliko su migranti i migrantkinje oni mogu veoma lako biti maltretirani/e ili čak deportovani/e u svoju rodnu zemlju. Mada, čak i radnici/e koji/e imaju državljanstvo, sve češće potpisuju privremene i neformalne ugovore i podležu lošim uslovima rada (Precarias 2000-6).

Neformalni poslovi izgledaju kao nešto sto treba izbegavati, zar ne? Međutim, migranti i migrantkinje koji/e nemaju zvanične radne dozvole koje bi im omogućile da rade u formalnom sektoru su srećni kada dobiju neki neformalni posao. Kompanije koje nisu zvanično priznate i licencirane, zapošljavaju ljudе bez zvaničnih radnih dozvola, što objašnjava porast migranata i migrantkinja u zemljama koje im neće izdati vizu ili radnu dozvolu. Radnici/e u restoranima, na građevini, u domaćinstvima, fabrikama, poljoprivredi, nezi i seks industriji dele ovu „tajnu“ situaciju. Bez radnih dozvola, migranti i migrantkinje ne mogu regulisati svoj status, ne mogu postati registrovani građani i građanke ili uživati normalna prava, ali

oni mogu zarađivati novac. Reč „neformalni“ utiče na to da ovi poslovi zvuče kao mali, privremeni, nestabilni, ili čak benigni, kao da se njima bave ulični trgovci i lutalice, ali to je daleko od istine. Industrije koje su veoma aktivne i velike se nazivaju neformalnim samo zato što još uvek nisu zvanično priznate. Seks industrija, koja obuhvata i zvanične i nezvanične poslove i u kojoj mnogi/e rade pod licencama koje nisu vezane za seksualni rad (kao sto su barovi), generiše milijarde dolara širom sveta i koristi sofisticiranu haj-tek opremu i metode poslovanja. Neformalnost pruža mogućnost poslovnim ljudima da ne rade po pravilima države i da stvore ogromne profite, a radnicima i radnicama da zarade više novca nego što bi mogli/e na bilo koji drugi način, ukoliko su voljni/e da upotrebe seks. Ovo se odnosi na legalne državljane i na ilegalne migrante i migrantkinje bilo da oni imaju potpuno ili delimično formalno obrazovanje, bilo da su muškog ili ženskog pola ili transrodne osobe.

„Fleksibilni/e radnici/e“ je naziv koji se odnosi na one koji umesto karijera u klasičnom smislu i ostajanja u jednoj profesiji ceo život, radije menjaju poslove prema potražnji na tržištu i informacijama koje dobijaju na osnovu ličnih kontakata. Fleksibilni/e radnici/e idu tamo gde ima poslova i ukoliko žele da uspeju, moraju biti prilagodljivi. Seksualni/e radnici/e su najbolji primer za to, fleksibilni/e prema mestu gde rade i poslu koji rade. Iako neki ljudi nemaju moralnih kočnica prilikom prodavanja seksa, drugi imaju, ali oni postaju moralno fleksibilni, potiskujući ih kako bi zarađili novac. Ovo se odnosi na većinu migranata i migrantkinja čiji je prioritet zaraditi što više novca i što je brže moguće – ponekad da bi otplatili dugove napravljene da bi otputovali, nekada da bi nastavili da putuju, a nekada kako bi novac poslali ili odneli kući. Novac koji migranti šalju kući naziva se doznaka (novčana pošiljka), a u nekim zemljama on je glavni izvor prihoda. Izveštaji o isplatama putem banaka i servisa kao sto su Western Union, pokazuju iz kojih zemalja novac potiče ali ne i na koji način je zarađen. S obzirom na ogromnu razliku između zarade od prodaje seksualnih usluga i zarade od većine drugih poslova, očigledno je da veliki deo doznaka sigurno potiče od seksualnog rada.

Puno ljudi misli da taj novac odlazi na osnovno preživljavanje i kupovinu osnovnih potrepština (hrane, frižidera, nakita, DVD uređaja), ali nedavne studije otkrivaju kako novac koji migranati i migrantkinje šalju kući finansira značajne društvene i infrastrukturne projekte poznatije kao „razvoj“ (O’ Neil 2004; Sorenson 2004). Taj novac je zarađen branjem jagoda, nošenjem građevinskog materijala, kupanjem beba i prodavanjem seksualnih usluga. Bez obzira da li novac stiže u vidu kovanica, papirnih novčanica ili kredita, količina znači isto bez obzira kako je zarađena i koristi se za finansiranje građevinskih projekata, malih preduzeća i udružene poljoprivrede od kojih korist imaju porodice, zajednice i celi regioni. Pored toga, kupovina proizvoda kao što je šport koji daje mogućnost prokuhanja vode, može napraviti razliku između nezdravog i zdravog života za ljudе koji onda mogu raditi na većim projektima.

U Ekvadoru se prilično negativno priča o ženama koje prodaju seksualne usluge u inostranstvu. Tamo su mi ljudi pričali da ove žene primoravaju svoje muževe da nadu druge seksualne partnerke, da one uskraćuju majčinsku ljubav deci i da uništavaju tradicionalni porodični život. Socijalni/e radnici/e govore o problemu koji nastaje kada se migranti i migrantkinje vrati kući jer je, kako se veruje, njihovo novosteočno znanje beskorisno i jer su oni/e postali čudni i „drugacija“. Novac koji migranti i migrantkinje zarađe u inostranstvu pored gasa, predstavlja najveći izvor prihoda u Ekvadoru. Ovaj način razmišljanja je veoma uznemiravajući jer ukazuje na to da je novac prihvatljen, ali ne i ljudi koji ga zarađuju. Radnici/e migranti i migrantkinje postaju izvori „razvoja“ dok istovremeno od njega nemaju nikakve koristi niti im je bilo ko zahvalan za to. Naprotiv, oni/e postaju još jedna društveno marginalizovana i stigmatizovana grupa u svojim zemljama. Nije ni čudo što većina njih ni ne želi da se vrati u svoju zemlju posle određenog vremena.

„Razvoj“ je sam po sebi predmet brojnih kritika u poslednje vreme, s obzirom da bogatije zemlje nastavljaju da

nameću „pomoć“ i „progres“ siromašnjim (Harrell-Bond 1986; Escobar 1995). Kako god, većina kultura ima svoje vizije razvoja i migranti i migrantkinje koji/e šalju novac kući doprinose realizaciji ovih vizija uključujući i milione onih koji/e prodaju seksualne usluge.

Društva koja omogućavaju da biznisi¹ koji pružaju seksualne usluge cvetaju i da se razvijaju mogla bi da te iste biznise uključe u javne finansije. Ovakva odluka bi njihovo poslovanje podredila uobičajenoj državnoj kontroli: a) ispunjene standarde za dobijanje dozvola za rad (npr. sigurnost radnog mesta, poštovanje urbanističkih zona u kojima je dozvoljen seksualni rad); b) zahtevi da se ispunе zdravstveni i bezbednosni standardi na radnom mestu; c) uobičajena zaštita radnika i radnica kao što je uključivanje u državni sistem socijalnog osiguranja bez obzira da li se radi o migrantima i migrantkinjama. Priznavanje ovog ekonomskog sektora nije identično sa tradicionalnim shvatanjem „regulativa“ vezanih za komercijalni seks gde se uzima u obzir samo prostitucija i gde se uređuju uslovi rada poslodavaca, menadžera i klijentele a nikada radnika i radnica. Slažem se sa ILO da je jedini način da se zaposleni/e u seks industriji zaštite, da država prizna njihovo postojanje. (Lim, 1998.).

Fokus ovog članka su novac i seks. Iz tih razloga nisam zalažila u mnoge srodne teme o kojima se obično raspravlja: da li se seksualni rad može smatrati „čestitim“ poslom kao i pitanje mnoštva načina na koje radnici/e mogu biti zlostavljeni. Stalnim vraćanjem na moralizatorska pitanja, ma koliko važna ona mogu biti, istraživanje komercijalnog seksa je postalo usko, ograničeno i repetitivno. Već sam pisala o tome kako istraživanje otkriva da značenje prodaje ili kupovine seksualnih usluga nije uvek isto već da zavisi od složenog socio-kulturološkog konteksta (Agustín, 2005.; 2006.). Novac je kulturološki isto koliko i materijalni objekat i alternativni moralni standardi postoje kada se uzme u obzir upotreba novca i njegove dobiti.

Članak je originalno objavljen 2006. godine pod nazivom *Doprinos „Razvoju“: Novac zarađen prodajom seksualnih usluga, Istraživanje seksualnog rada*, 9, 8-11 www.researchforsexwork.org/downloads/r4sw09.pdf

Izvori:

- Agustín, Laura. 2005, The Cultural Study of Commercial Sex. *Sexualities*, 8, 5, 621-34.
- Agustín, Laura. 2007, Fast Money in the Margins: Migrants in the Sex Industry, in Livelihoods at the Margins: Surviving the Streets, J. Staples, ed., Walnut Creek CA: Left Coast Press.
- Escobar, Arturo. 1995. Encountering Development, Princeton: Princeton University Press.
- Harrell-Bond, Barbara. 1986. Imposing Aid: Emergency Assistance to Refugees, Oxford: Oxford University Press.
- ILO, ed. 2002. Unprotected labour: What role for unions in the informal economy?, Labour Education, 2002/2 No. 127.
- Lim, Lin, ed. 1998 The Sex Sector: The Economic and Social Bases of Prostitution in Southeast Asia. Geneva: International Labour Organisation
- O’Neil, Kevin. 2004. Discussion on Migration and Development: Using Remittances and Circular Migration as Drivers for Development., Washington: Migration Policy Institute.
- Precarias a la deriva: 2000-2006. <http://www.sindominio.net/karakola/precarias.htm>
- Sørensen, Ninna Nyberg. 2004., The Development Dimension of Migrant Transfers, Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

Napomene:

¹ Biznisi koji pružaju seksualne usluge su npr. bordeli, striptiz barovi, seks šopovi itd. NAP PREV

O autorki:

Laura María Agustín se bavi proučavanjem tema koje su vezane za kulturne i postkolonijalne fenomene koji su povezani sa seksom, migracijama, neformalnom ekonomijom i feminističkom teorijom. Trenutno živi u Londonu gde istražuje položaj migrantkinja zaposlenih u gradskoj seks industriji.

Njen web site: http://www.nodo50.org/conexiones/Laura_Agustin/